

Rad primljen: 11.11.2024.

Rad korigovan: 08.12.2024.

Rad prihvaćen: 14.12.2024.

UDK: 81'243

159.947.5:81'243

Pregledni rad

POTEŠKOĆE U UČENJU STRANIH JEZIKA

Rezime: Svi znamo da je učenje stranih jezika složen i izazovan proces. U današnje vreme sve veći broj ljudi ima potrebu da savlada najmanje jedan strani jezik bilo zbog ličnih ili profesionalnih razloga. Poteškoće sa kojima se suočavamo prilikom učenja stranih jezika mogu biti različite, ali razumevanje tih prepreka ključno je za razvoj efikasnih metoda učenja koje će omogućiti da se izazovi prevaziđu i da se postigne uspeh. U ovom tekstu, biće razmotrene najčešće poteškoće u učenju stranih jezika, kao i strategije koje mogu pomoći u njihovom prevazilaženju.

Ključne reči: jezik, problem, izazov, poteškoća, motivacija, reči, učenje, rešenje.

„Koliko jezika znaš, toliko ljudi vrediš“ – poslovice koja postoji u mnogim svetskim jezicima upravo ističe važnost učenja jezika i njegovu ulogu u međuljudskim odnosima, što doprinosi većem razumevanju i poštovanju među različitim kulturama. Što više jezika govorimo, to smo više u mogućnosti da bolje komuniciramo i povezujemo se s različitim ljudima, što doprinosi našem ličnom i profesionalnom rastu. Ipak kao i svako drugo učenje i učenje stranih jezika ima neke izazove.

Psihološki problemi

Strah od greške i anksioznost

Strah od greške jedan je od glavnih problema u procesu učenja stranih jezika i može mnogo da utiče na napredak. Ovaj strah koji često prate nesigurnost i anksioznost, može da paralizuje učenika i učini ga nesposobnim da se opusti i spontano kosristi jezik. Učenje jezika zahteva stalnu upotrebu i vežbanje a greške su sastavni deo tog procesa. Mnogo ljudi gleda na greške kao na znak nesposobnosti ili neuspeh pa to dovodi do toga da izbegavaju komunikaciju čak i kada imaju osnovno znanje jezika. Ako učenici gledaju svaku reč koju kažu ili napišu, strah od grešaka može ih sprečiti u napredovanju. Ovo je naročito

⁵⁷ Profesor francuskog jezika i književnosti, Prevodilac specijalista, Sudski prevodilac za francuki jezik

primetno u trenucima kada se nadju u kontaktu sa izvornim govornikom ili kada su u nekoj grupi, gde se osećaju pod pritiskom da moraju biti dobri. Takav strah može izazvati ukočenost u govoru, umanjiti samopouzdanje i sprečiti interakciju koja je veoma bitna za razvoj jezičkih veština.

Ovaj problem postaje još izraženiji u situacijama kada učenik ne dobija odgovarajuće povratne informacije o svojim greškama, a pogotovu ako bude podvrgnut kritikama ili ismejavanju. U takvim okolnostima, učenik će sigurno da izbegava upotrebu jezika. Na kraju možemo reći da je strah od greške prepreka koja sprečava učenike da postignu tačno korišćenje jezika, jer usmerava njihovu pažnju na perfekcionizam umesto na sam proces učenja i praktičnu primenu jezika.

Za prevazilaženje ovog straha, važno je da učenici shvate da su greške prilika za učenje i da je svaki pokušaj korišćenja stranog jezika koristan, čak i ako nije savršen.

Motivacija i disciplina

Nedostatak motivacije može biti ozbiljan problem u učenju stranih jezika, Motivacija omogućava učenicima da se suoče sa izazovima, prevaziđu prepreke i nastave sa učenjem, čak i kada se suočavaju s teškoćama. Kada motivacija nije prisutna ili je slaba, učenici mogu brzo izgubiti interesovanje, što može ozbiljno usporiti njihov napredak u učenju jezika.

Potrebno je da učenici vide jasnu korist odnosno da osećaju da im učenje donosi ličnu vrednost. Bez motivacije, učenici mogu imati osećaj da se trud ne isplaćuje i da je učenje jezika besmisleno, što može dovesti do frustracije.

Bez jasno definisanih ciljeva, učenici često ne znaju šta žele da postignu, pa to dovodi do gubitka interesa. Postavljanje dostižnih ciljeva može pomoći učenicima da ostanu motivisani i prate svoj napredak tokom procesa učenja.

Ako učenici pretrpe negativna iskustva tokom učenja jezika, kao što su preteške lekcije, loši rezultati ili kritike, to može dodatno smanjiti njihovu motivaciju. Osećaj neuspeha može dovesti do smanjenog samopouzdanja i stava "zašto bih nastavio?" Ovo može stvoriti mentalnu prepreku koja im otežava da nastave sa učenjem.

Da bi se prevazišao nedostatak motivacije u učenju jezika, učenici bi dakle trebali primeniti nekoliko strategija:

- jasno definisati ciljeve i to postupno od lakših ka težim
- povezati učenje jezika sa nečim što učenik voli (na primer muzika, filmovi, putovanja i sl),
- naglašavati tj redovno pratiti napredak makar i kroz male uspehe, pokazati da napredak postoji čak i kada nije odmah očigledan
- pronaći podršku (prijatelji, grupa, mentor...)
- davati konstruktivne i ohrabrujuće povratne informacije koje mogu pomoći učenicima da se osećaju vredno i motivisano da nastave. Prepoznavanje njihovih napora, a ne samo rezultata, može im pomoći da zadrže entuzijazam.

Socijalne i kulturne prepreke

Nedostatak podrške

Podrška drugih u velikoj meri može da doprinese lakšem učenju stranih jezika. Mnogo je lakše učiti ako vas neko ohrabruje i podstiče. Pored toga veoma važan tip podrške je ukazivanje na greške i pomoć u njihovom prevazilaženju. Ukoliko toga nema pojednicu je mnogo teže da sam shvati greške i da njihovim prevladavanjem napreduje.

Razumevanje kulturnih razlika

Bitan faktor u učenju stranog jezika sigurno je i razumevanje kulture zemlje čiji jezik izučavamo, kulturnih razlika, običaja i vrednosti.

Idiomi i fraze koji nemaju direktna značenja u drugom jeziku mogu biti zbunjujući. Na primer, engleski idiom « break a leg » koji u bukvalnom prevodu znači “polomi nogu” u stvari ima značenje « srećno ». Zatim pozdravi : U Francuskoj će mlade osobe veoma često jedna drugoj umesto « zdravo » ili « čao » reći « Bonjour » tj. « dobar dan » i to u bilo koje doba dana (iako imaju i izraze “dobro jutro” i “dobro veče”)

Stereotipi i predrasude

Stereotipi o određenim jezicima ili narodima mogu uticati na motivaciju učenika da uče određeni jezik. Na primer, negativne percepcije o jeziku ili kulturi mogu obeshrabriti potencijalne učenike.

Dešava se da na odluku o učenju stranog jezika utiču neke predrasude, kao na primer:

- **Teško je učiti strani jezik** - Svako učenje zahteva odredjen napor odnosno rad i trud pa tako i učenje stranog jezika. Samo je potrebno imati volju, strpljenje i naravno raditi i vežbati. Razlika je u tome što će to nekome biti lakše a nekome teže, ali zar to nije tako u bilo kojoj oblasti. Ne treba zaboraviti da je danas lakše nego prethodnim generacijama jer čak i na internetu, koji nam je gotovo svuda dostupan, možemo pronaći mnogo materijala za učenje stranih jezika.

- **Prekasno je da započnem sa učenjem** - Mnogi veruju da samo deca imaju sposobnost lakog i brzog učenja jezika. Tačno je da deca brže pamte, lakše uče jezik zbog neuroloških faktora (plastičnost mozga) ali odrasle osobe zato imaju životno iskustvo pa poseduju veću lepezu opšteg znanja, dublje poznavanje raznih tema i bolje razvijeno logičko razmišljanje. Zahvaljujući tome i učenje jezika može biti olakšano, jer jezik nije samo gramatika. Tu je i kultura određenog govornog područja, geografske znamenitosti te ostale zanimljivosti koje deca teško mogu povezati u jednu cjelinu.

- **Nisam talentovan za učenje jezika** - Činjenica je da svi možemo naučiti jezik, samo ako to želimo. Ono što treba uzeti u obzir je to da je svaki čovek drugačiji

i da usvaja znanja različitom brzinom. U mnogim državama stanovništvo se svakodnevno služi s nekoliko jezika. Ne zato što su posebno talentovani za to, nego zato što koriste te jezike u svakodnevnom životu. Dakle, važnija je želja i volja za učenjem.

- **Nemoguće je naučiti strani jezik ako nisi živio na tom govornom području** –Možda je ovo moglo da se kaže ranije kada su ljudi retko imali priliku da čuju izvorne govornike. Tačno je da je mnogo lakše učiti strani jezik ako ste u mogućnosti da ga svakodnevno u praksi koristite ali u današnje vreme imamo brojne mogućnosti da putem interneta koristimo razne aplikacije i da čak razgovaramo sa izvornim govornicima koji su hiljadama kilometara daleko. Tako imamo i ljude koji godinama žive u nekoj stranoj zemlji pa ne nauče jezik – što opet dokazuje da nisu okolnosti najbitnije već želja da se nauči.

Lingvističke poteškoće

Gramatika

- **Razlike u gramatičkim strukturama:** Svaki jezik ima svoj jedinstveni gramatički sistem. Na primer, neki jezici koriste padeže (kao srpski, ruski), dok drugi nemaju (kao engleski, francuski). Razlike u redosledu reči, konstrukcijama rečenica i gramatičkim pravilima su često veoma zbunjujuće.

- **Glagolske promene:** Učenje različitih konjugacija, vremena i načina može biti teško. Na primer za građenje perfekta u našem jeziku uvek koristimo pomoćni glagol „biti” na primer: ja sam kupio, mi smo videli, one su došle.... dok u francuskom kao pomoćni glagol koristimo i glagol „avoir“ („imati”) i glagol „être“ („biti”) na primer „je suis venu” („ja sam došao“) ali zato „j’ai lu” (što znači „ja sam pročitao“ a kad bi bukvalno preveli rekli bi „ja imam pročitao“).

- **Neppravilni oblici:** Mnogo jezika sadrži nepravilne glagole, imenice ili prideve, koji se ne pridržavaju uobičajenih gramatičkih pravila, pa učenici moraju memorisati njihove oblike.

Izgovor i fonetika

- **Različiti fonetski sistemi:** Svaki jezik ima specifičan fonetski sistem. Neki jezici imaju zvuke koji ne postoje u maternjem jeziku učenika, što može dovesti do problema sa izgovorom. Na primer svi znamo da prepoznamo karakteristično slovo R u francuskom jeziku ali je velikom broju ljudi teško da ga izgovori na taj kotrljajući tj. grleni način. Poseban problem je i čitanje. U srpskom jeziku svakom slovu odgovara jedan glas što je veoma retko u drugim jezicima. Zato čak i kada dobro naučite neki strani jezik može se desiti da kada čujete neku novu reč ne budete u potpunosti sigurni kako treba da je napišete.

- **Akcent i intonacija:** Razumevanje i upotreba pravilnog akcenta i intonacije može biti izazovno, posebno u jezicima gde promene u tonu mogu promeniti značenje reči (npr. kineski ili španski). U francuskom jeziku postoji razlika između tzv. « otvorenog E » i « zatvorenog E » tj način na koji se izgovori slovo E može dovesti do promene u značenju reči.

Rečnik

- **Nepoznavanje reči i izraza:** Svaki jezik ima specifičan skup reči i izraza, a učenici moraju naučiti kako da koriste nove reči u kontekstu (za ovo smo već dali primer u delu razumevanja kulturnih razlika)

- « **Lažni prijatelji** »: Ponekad reči u stranom jeziku mogu izgledati slično rečima u maternjem jeziku, ali imati potpuno drugačije značenje, što može izazvati zabunu. Na primer ruska reč "cvet" znači "boja" a francuska reč „appartement“ znači „stan“.

Kognitivne poteškoće

Pamćenje

- **Poteškoće sa pamćenjem novih reči i pravila:** Učenje novog jezika često zahteva memorisanje velikog broja novih reči i gramatičkih pravila. Ovaj proces može biti izazovan, posebno ako je jezik strukturalno veoma različit od maternjeg jezika. U velikoj meri ovaj proces zavisi i od toga koliko je jezika sličan maternjem, koliko je pristupačan ali naravno i od samih intelektualnih sposobnosti učenika.

Prebacivanje između jezika

- **Mešanje jezika:** Učenici, posebno oni koji uče više jezika istovremeno, mogu pomešati elemente dva jezika, kao što su gramatičke strukture, izgovor a pogotovu vokabular. Ovo je česta poteškoća u prelaznoj fazi učenja jezika.

Poteškoće u koncentraciji i fokusu

Poteškoće u koncentraciji i fokusu prilikom učenja stranog jezika su česte i mogu biti izazvane različitim faktorima:

- **Mentalni umor i preopterećenje** - Učenje novog jezika zahteva velike mentalne napore, što može dovesti do umora, smanjenog fokusa i smanjenja sposobnosti za koncentraciju. Zato je korisno da se tokom učenja prave kratke pauze.

- **Frustracija zbog napretka** - Kada napredak nije odmah vidljiv, to može izazvati frustraciju i smanjiti motivaciju. Učenje jezika je proces koji zahteva vreme, a ljudi često gube fokus ako ne osećaju dovoljno napredak.

- **Poređenje s drugima** - Ponekad učenici mogu upoređivati svoj napredak sa napretkom drugih, što može dovesti do stresa i smanjenja koncentracije. Normalno je da svaki učenik napreduje sopstvenim tempom.

- **Nedostatak jasne metode ili strategije za učenje** može dovesti do gubitka fokusa i efikasnosti. Ako ne postoji plan učenja, može se desiti da se učenik oseća preplavljeno. Zato je veoma važno napraviti plan učenja i pridržavati ga se, koristiti različite tehnike i raznosvrzne aktivnosti kako bi održali interes i koncentraciju.

- **Distrakcije** - Učenje stranog jezika zahteva potpunu pažnju, ali u današnjem vremenu puno je distrakcija, poput društvenih mreža, telefona i drugih obaveza. Zato je dobro tokom učenja stvoriti mirno okruženje bez smetnji.

Praktični problemi

Nedostatak vremena

Jedan od najčešćih praktičnih problema je nedostatak vremena za učenje jezika. U savremenom svetu, mnogi ljudi vode užurban život i teško im je pronaći vreme za redovno vežbanje jezika.

Pristup resursima

Pristup kvalitetnim resursima za učenje jezika može biti ograničen, posebno u manjim mestima ili zemljama gde jezik nije široko rasprostranjen. Nedostatak dobrih udžbenika, kurseva ili online materijala može otežati proces učenja.

Tehničke prepreke

U današnje vreme, tehnologija igra značajnu ulogu u učenju jezika. Ali tehnički problemi poput loše internet konekcije ili nedostatka uređaja mogu ometati pristup online resursima i platformama za učenje.

Metodološki problemi

- **Tradicionalne metode nastave** – Kako bi učenje bilo efikasno ono mora da prati celokupni razvoj društva što znači da više ne može da se odvija putem tradicionalnih metoda koje su fokusiraju na gramatička pravila i pasivno usvajanje reči.

- **Nedostatak ineraktivnosti** – Učenje jezika kroz pasivne metode kao što su čitanje i slućanje bez aktivnog učestvovanja može smanjiti sposobnost ućenika da koriste jezik u stvarnim situacijama.

- **Prilagodjavanje** – Ne može svako da ući na isti naćin i istim tempom. Potrebno je prilagodjavati ućenje prema svakom pojedincu kako ne bi došlo do frustracije i smanjenja efikasnosti.

Rezultati ankete medju ućenicima

U anketi sprovedenoj medju ućenicima jedne srednje škole 95% ućenika odgovorilo je da im je teže da uće drugi strani jezik na primer francuski jezik od engleskog, zato što im je engleski pristupaćniji, dostupniji, mnogo ga češće susreću i koriste u svakodnevnom životu (internet, TV, muzika...). Zato su se naredna pitanja odnosila na probleme u ućenju drugog stranog jezika. Rezultati su bili sledeći:

- čak 90 % ućenika je izjavilo da im je problem da upamte sva pravila čitanja i pisanja slova zbog drugaćijeg fonetskog sistema,

- 85% ućenika izjavilo je da im je teško da razumeju gramatićke strukture koje se razlikuju od srpskog jezika,

- 80% učenika smatra da je teško zato što ga veoma retko uživo čuju van učionice, ne vide njegovu praktičnu primenu,
- 80% učenika izjavilo je da se često obeshrabre kada vide da nešto ne mogu da savladaju i da gube volju da ponovo pokušaju,
- 75% učenika smatra da je teško naučiti izgovor glasova kojih u srpskom jeziku nema.

Zaključna razmatranja

Na kraju možemo reći da učenje stranih jezika nosi mnoge izazove, ali uz pravu motivaciju, resurse i podršku, mnogi od ovih problema se mogu prevazići. Samo uz razumevanje poteškoća možemo pronaći rešenje za njihovo prevazilaženje i zato ih trebamo sagledavati ne kao problem već kao priliku za napredovanje i usavršavanje.

Literatura

1. Bagarić Medve, Vesna i Pavičić Takač, Višnja – Učenje i poučavanje stranih jezika, Krešendo, Osijek 2023.
2. Holt, Elizabeta - Problemi učenja stranih jezika kod studenata visokih škola - Nauka i Praksa, Vol. 2, No5, 2012, str. 71-78
3. <https://www.cerovac.ba/novosti/230/najcesci-problemi-kod-ucenja-stranih-jezika>
4. <https://www.momentschool.rs/aktuelnosti/ucenje-stranih-jezika-najcesci-problemi>
5. <https://www.rubicon.rs/najcesci-problemi-prilikom-ucenja-stranog-jezika-i-kako-ih-resiti>
6. <https://www.centarstranihjezika.com/10-saveta-koji-ce-olaksati-ucenje-stranog-jezika/>

DIFFICULTIES IN LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Summary: Learning foreign languages comes with many challenges, but with the right motivation, resources and support, many of these problems can be overcome. Every difficulty represents an opportunity for advancement and improvement, and the process of learning a language can be very useful for personal development and interpersonal communication. This text provides an overview of the problems encountered in foreign language learning and offers several solutions that can help students overcome these challenges.

Key words: language, problem, challenge, difficulty, motivation, words, learning, solution